

**ტურიზმი გლობალიზაციის ეპოქაში:
სამართლებრივ-ეკონომიკური ასპექტები**

მაია კაპანაძე,

ე.დ., ასოცირებული პროფესორი

მერაბი კვანტალიანი

ტურიზმის განვითარება დღეს არსებულ პირობებში საქართველოს ეკონომიკის გამოცოცხლება-განვითარების ერთ-ერთი ყველაზე უფრო სწრაფი და საიმედო გზაა. წელს ნახევარი მილიონი ადამიანი სტუმრობდა, რაც 41%-ით მეტია შარშანდელის იმავე პერიოდთან შედარებით. ნიშანდობლივი ფაქტია, რომ სტუმრების აბსოლუტური უმრავლესობა ევროპელია (თითქმის 96%)

ტურიზმის ეროვნული სააგენტოს ინფორმაციით, ჩამოსულთა შორის რაოდენობრივად პირველ ადგილზე არიან თურქები (ძირითადად-ბათუმი), მეორეზე-აზერბაიჯანლები (ბაკურიანი), მესამეზე სომხები. 45%-ითაა გაზრდილი რფ-დან შემოსულთა 9 (გუდაური), 16%-ით- უკრაინიდან და 127%-ით- ირანიდან ჩამოსულ ტურისტთა რაოდენობა.

საქართველოს როგორც ტურიზმის ქვეყნის ავტორიტეტის ამაღლების საქმეში მნიშვნელოვან წვლილს შეიტანს თბილისში 2011 წლის აპრილში გამართული აბრეშუმის გზის ქვეყნების XIII საერთაშორისო ტურისტული გამოფენა 180 ორგანიზაციის მონაწილეობით (ბელორუსიდან, უკრაინიდან თურქეთიდან, ირანიდან და ყაზახეთიდან), რომელთა შორის იყვნენ ტუროპერატორები, სააგენტოები, ტურისტული კომპანიები, ბანკები და სადაზღვევო კომპანიები. ისინი ინფორმაციას ღებულობენ ჩვენში მოქმედი სანატორიუმების, პანსიონატების, სამკურნალო-გამაჯანსაღებელი ცენტრების შესახებ და ა.შ., რაც მომავალში გაზრდის საქართველოს სათანადო ტურისტული ინფრასტრუქტურით დაინტერესებულ ადამიანთა რაოდენობას.

ჩვენი აზრით, არანაკლებ მნიშვნელოვანი იქნება ბათუმში მონ-

ყობილი IV საერთაშორისო ტურისტული გამოფენა (10 ქვეყნის მონაწილეობით), რომელიც პოპულარიზაციას გაუწევს რეგიონის რესურსებს და კურორტებს, აგრეთვე, კრუიზულ მარშრუტებს შავი ზღვის ქვეყნებში.

მნიშვნელოვანი სიახლეა იაპონიასთან ერთად (ტურისტული პროდუქტების) “სუამ-იაპონიის” ერთობლივად შექმნის პერსპექტივა, რომელიც საინფორმაციო და პრეს-ტურების მოწყობას ითვალისწინებს იაპონიის ტურისტული კომპანიებისა და მასმედიის წარმომადგენლებისთვის.

აღსანიშნავია, რომ ამ საქმეში საქართველოს წარმატების დამატებით შანსებს სძენს ის გარემოება, რომ წელს იგი სუამ-ის ტურიზმის სფეროს კოორდინატორია. ეს ყოველივე ნათლად მეტყველებს ჩვენში მდგრადი ტურიზმის, ერთი მხრივ, დიდ სახელმწიფოებრივ მნიშვნელობაზე, ხოლო, მეორე მხრივ, მისი ხელშეწყობის აუცილებლობაზე. ტურიზმს ამჟამად ერთ-ერთი წამყვანი ადგილი უჭირავს საერთაშორისო ეკონომიკურ ურთიერთობებში. იგი მსოფლიო მეურნეობის ძალიან სწრაფად განვითარებადი და დიდშემოსავლიანი დარგია. მსოფლიო საფინანსო-ეკონომიკური კრიზისის დაწყებამდე, მსოფლიო ეკონომიკის მდგრადი განვითარების კვალობაზე, ტურისტთა რაოდენობის ყოველწლიური ზრდის მაჩვენებელმა 6%-ს გადააჭარბა და 2007 წ. ბოლოსთვის თითქმის 900 მლნ კაცს მიაღწია. ცნობილია, რომ ტურიზმი საგრძნობ გავლენას ახდენს როგორც ცალკეული ქვეყნების, ისე მთელ მსოფლიო მეურნეობის განვითარებაზე. თუმცა, ტურიზმი რთულ სოციალურ-ეკონომიკური ფენომენია და განსხვავებული შედეგები მოაქვს ამა თუ იმ რეგიონისათვის.

ბუნებრივი კატაკლიზმების, ტექნოლოგიური კატასტროფებისა თუ კრიზისების მიუხედავად ტურიზმი დღესაც განაგრძობს აქტიურ განვითარებას და ახალ-ახალ ტენდენციებსაც ავლენს. ერთ-ერთი მათგანია ტურიზმის მდგრადი განვითარების კონცეფციის გაჩენა. ამ კონცეფციას განსაკუთრებული ყურადღებით ეკიდებიან სწორედ ტურიზმის განვითარებაზე ორიენტირებულ ქვეყნებში. მასზე დაყრდნობით ახერხებენ წინააღმდეგობის დაძლევას ტურიზმის ბოპოქარ განვითარებასა და რესურსების შეზღუდულობას შორის, რასაც ეკოლოგიური გარემოს გაუარესება იწვევს.

ტურისტული ინდუსტრიის მდგრადი განვითარების მიზანია მისი ისეთი დაბალანსებული განვითარება, რომლის დროსაც ერთნაირ

წყნარი ოკეანის ტურისტული ასოციაცია ამ რეგიონის 34 ქვეყანაში ემსახურება ტურიზმის განვითარებას და ა.შ.

ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ ტურიზმის მდგრადი განვითარებისათვის აუცილებელია ყველა დაინტერესებული მხარის საერთაშორისო და რეგიონული ორგანიზაციების, სახელმწიფო ორგანოების, ბიზნეს-სტრუქტურების, საზოგადოებრივი ასოციაციებისა და გაერთიანებების, სამეცნიერო-კვლევითი და საგანმანათლებლო დაწესებულებებისა და თვითონ ტურისტების მკაფიო კოორდინაცია და მათი ძალისხმევის გაერთიანება, აგრეთვე, ქვეყანაში მდგრადი ტურიზმის განვითარების შესაბამისი სტრატეგიისა და პროგრამების შემუშავება და ისეთი ორგანოს ჩამოყალიბება (ან არსებულის რეორგანიზება), რომელიც ასეთ ტურიზმზე იქნება ორიენტირებული და პასუხისმგებელი.

ამა თუ იმ ობიექტის კონკრეტულ უპირატესობათა ჩამოყალიბებაში მნიშვნელოვანი როლის თამაში შეუძლია კლასტერებს. ტურისტული კლასტერის შექმნის სტრატეგიის განსაზღვრის მიზნით ყოველმხრივ უნდა გავაანალიზოთ ეროვნული ეკონომიკური სისტემის არსი, გამოვავლინოთ უმნიშვნელოვანესი სამეურნეო კავშირები და გამოვიკვლიოთ ერთმანეთზე მიბმული წარმოების ურთიერთგავლენის პრობლემები, სამინაო და საგარეო ბაზრების გავლენა ტურისტული მომსახურების კონკურენტუნარიანობის ამაღლების პროცესზე. საწარმოებს შორის არსებული ეკონომიკური კავშირების მრავალფეროვნება და მრავალსაშუალოება, ტურისტულ ეკონომიკაში წარმოქმნილ ფინანსურ ეკონომიკური და ეკოლოგიური პრობლემები იმ ფაქტს წარმოაჩენენ, რომ ცალკეულ საწარმოებსა და მათ ხელმძღვანელებს არ შეუძლიათ მათი გამკლავება და გადანაცვება ერთმანეთისაგან გამიჯნულად. სწორედ ეს განაპირობებს ეკონომიკური კავშირების მთელი სპექტრის რეგულირების აუცილებლობას და ნორმების საფუძველზე და ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი ინტერესების განუხრელად დაცვის გათვალისწინებით.

ტურისტულ სფეროში კლასტერების შექმნის კონცეფციის შემუშავების შემდეგი მნიშვნელოვანი ასპექტია კონკურენტუნარიანობის მართვის მოდელის შემუშავება და დანერგვა. კლასტერებში გაერთიანებული ტურისტული საწარმოების კონკურენტუნარიანობის ამაღლების კომპლექსური კონცეფციის შემუშავების პროცესის ეკონომიკური არსი შემდეგში მდგომარეობს:

– კონკრეტული უპირატესობის ფორმირება ღირებულების საფუძველზე;

– ბუნებრივ-კლიმატური რესურსების შენარჩუნება;

– შიდა ბაზრების განვითარება;

– მწარმოებლურობის ამაღლება;

– ტურისტების პიკური ნაკადების მომსახურებაზე ორიენტირებული საწარმოო და სოციალური ინფრასტრუქტურების შექმნა;

– ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა;

– ახალი ტექნოლოგიების ხელმისაწვდომობა კლასტერის ყველა მონაწილისათვის;

– ტურისტული რეგიონის კლასტერული სისტემის მართვის პრინციპების შემუშავება.

ტურისტულ რეგიონში კლასტერის ფორმირების კონცეფცია არსებითადაა დამოკიდებული ქვეყნის ეკონომიკური ინტერესების ადეკვატურად განსაზღვრაზე. ანალიზმა გვიჩვენა, რომ საქართველოში ეკონომიკური ინტერესების შემდეგი კატეგორიებია: გასაღების ბაზრების მიმართ; ნედლეულის ბაზრების მიმართ; ბაზრებთან გეოგრაფიული სიახლოვის მიმართ; დიდი დემოგრაფიული პოტენციალის და ან მაღალი გადახდისუნარიანი მოთხოვნის მქონე რეგიონების მიმართ; ტურიზმის მსოფლიო ბაზრისაგან ერთგვარი თავისუფლების დაცვა, რაც არა მარტო კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას, არამედ ქვეყნის ეკონომიკური უსაფრთხოების უზრუნველყოფასაც მოასწავებს.

ტურისტული ბაზრის ეკონომიკა ყალიბდება და ფუნქციონირებს რეგიონის იმ საწარმოთა ინტეგრალური ურთიერთდამოკიდებულების საფუძველზე (ტურისტული კლასტერი), რეომელთა საქმიანობა პირდაპირ ან ირიბად უკავშირდება რეკრეაციის ეკონომიკას; მეორე ასეთი საფუძველია რეკრეატიულ ტერიტორიებზე განთავსებული ბუნებრივ რესურსებსა და ისტორიულ-კულტურულ ობიექტებს შორის ეკოლოგიური ბალანსის შენარჩუნება.

ლიტერატურა:

1. Любимцева О.О Рынок туристических услуг. К.Альперпресс, 2005
2. Устойчивое развитие туризма. пособие для специалистов. world-tourism.org/ruso
3. izzzone.info/ tourism/2011/1302206707.php